

Kun András István*

Két éves a Tanszéki esték a Menedzsment és Marketing Tanszéken c. rendezvénysorozat

2004. november 17-én, két éve indult útjára a Menedzsment és Marketing Tanszék szervezésében a *Tanszéki esték* c. rendezvénysorozat. Ez volt a karon a rendszeresen ismétlődő rendezvényekből álló, tudományos jellegű sorozatok közül a második. Az első a 2003 óta sajnos szünetelő *Egy csésze kávé mellett...* elnevezésű, klubdélután formájában működő író-olvasó találkozó volt. A *Tanszéki esték*hez hasonló profillal rendelkező, jelenleg is működő programsorozat a *Tanszéki szemináriumok a Közgazdaságtan Tanszéken*, mely a korábbi, szűkebb körű megrendezés után 2005-ben vált nyitottá a szélesebb közönség számára is. A kar tudományos és általánosabb irányultságú ismétlődő rendezvényeiről rendszeres tájékoztatást nyújt a kari honlap (<http://www.econ.unideb.hu/rezvezvenyek/programsorozatok>).

A Menedzsment és Marketing Tanszék kezdeményezésének egyik kiváló oka a kar azon kinyilvánított törekvése, hogy a tanszékeken folyó kutatómunkát mind az egymás mellett kutató oktatókkal, hallgatókkal, mind a külső érdeklődőkkel jobban megismertesse, egyben új ötletekkel és szempontokkal gazdagítsa. Ugyanakkor természetesen feladata egyfajta első fórumként szolgálni az eredmények és a kollégák munkájának bemutatásához, előbbieket vitára bocsátásához is. A *Competitio* 2006. júniusi számában a *Kari hírek, tudományos rendezvények* c. rovatában már esett röviden szó e rendezvényekről (Jankovics László tollából), a két esztendő működése ürügyén most talán megérdemel egy kissé bővebb ismertetést is. Erre vállalkozik jelen írás.

A *Tanszéki esték* alkalmi felépítésük szerint egy rövid vitaindító előadásból, majd ehhez lazán vagy kevésbé lazán kapcsolódó vitából, beszélgetésből állnak. Helyük eseti kivételekkel a kar A/222-es, klub és tanácstermi funkciókat is ellátó terme. A bevezető prezentációt a tanszéken kutató munkatársak, PhD-s, illetve ritkábban alapképzéses hallgatók tartják egyénileg vagy akár egy kutatócsoport tagjaiként együttesen, a vitában azonban mindenki részt vehet, aki a rendezvényt jelenlétével megtiszteli. A témával való előzetes ismerkedést segítő az előadók a kari honlapon előre hozzáférhetővé tesznek néhány, a vitaindító előadást nagyjából lefedő írást, esetleg magának a referátumnak az írásos összefoglalóját. Ezek ugyanarról az internetes oldalról tölthetők le, ahol az aktuális és a korábbi *Tanszéki esték* meghívói is megtalálhatóak (http://www.econ.unideb.hu/rezvezvenyek/programsorozatok/tanszeki_estek).

* Kun András István a Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Karának tudományos segédmunkatársa, PhD-hallgató. E-mail: andras.kun@econ.unideb.hu

A kétéves évfordulóig kerek tíz „Tanszéki estét” rendezett a tanszék. Az elhangzottak részletes ismertetését a terjedelmi korlátok nem teszik lehetővé, de az alábbiakban adott rövid összefoglalók talán alkalmasak arra, hogy felkeltsék azok érdeklődését is, akik eddig még nem látogattak el a rendezvényekre. A célközönséget természetesen elsősorban a tanszéken és a karon kutatók, dolgozók vagy tanulók alkotják, azonban szívesen látunk bárkit, aki az adott témában egy tudományos igényű beszélgetésen szeretne részt venni. A tényleges résztvevők meglehetősen egyenlőtlenül oszlottak meg az egyes alkalmak közt. Láthatóan nem estek például egybe a hallgatók és a más tanszéken oktató-kutató munkatársak által preferált alkalmak. Az ilyen tanulságok elgondolkodatóak, hiszen a hallgatók egyre erőteljesebb bevonása a tanszéki kutatómunkába kívánatosná tenné mind gyakoribb részvételüket a hasonló rendezvényeken, így a későbbiek során el kell majd döntenünk, hogyan kívánjuk ezeket a tapasztalatokat kamatoztatni.

Az első alkalommal Dr. Polónyi István tanszékvezető egyetemi tanár tartott vitaindító előadást *Tudásalapú társadalom – E-learning. Legenda vagy valóság?* címmel. A kapcsolódó írások (*A válasz az e-learning – de mi volt a kérdés?*, illetve *A szakmai képzés és a szakmai műveltség átalakulásai*) letölthetők a fent jelzett honlapról. Mind kollégák, mind hallgatók (kivétel nélkül az akkori végzős évfolyamról) szép számban jelentek meg a beszélgetésen, és az eredetileg az e-learning létjogosultságáról szóló beszélgetés hamarosan a tömegesedő oktatás lehetőségeiről, különösen pedig veszélyeiről folytatott meglehetősen élénk vitává vált. Olyan kérdések is előkerültek, mint a bolognai folyamat, a menedzsment tárgyak gyakorlatiasabbá tétele és különösen nagy hangsúlyt kapott a tanár-diák viszony újraértelmezése ezen új keretek között. Végül hathatós érvek hangzottak el a személytelen módszerek létjogosultságáról a tömegoktatásban (már csak gazdaságossági szempontból is), de mind az oktatók, mind a hallgatók fontosnak éreznék a személyes oktató-diák kapcsolatot a kivételes képességű vagy az átlagosnál érdeklődőbb hallgatók esetében.

Második alkalommal (2004. december 15.) Dr. Ujhelyi Mária egyetemi docens tartott bevezető előadást *Tanuló szervezetek és a magyar vezetési gyakorlat* címmel. A felhasznált tanulmányok (*Participation and involvement in three east hungarian organizations' human resource management practice, Leadership and organisational change, Tanuló szervezetek – Szükségszerűség és korlátok*) a honlapon megtalálhatóak. Érdekes volt magának a tanuló szervezet fogalmának, jellemzőinek, előnyös és hátrányos vonásainak ismertetése, majd közös megvitatása is, igazán azonban az tarthatott számot a legtöbb figyelemre, milyen is hazánk szervezeteinek helyzete: mennyire elterjedtek a tanuló szervezetek. Sajnos azt állapíthattuk meg, hogy számos (főleg külső) ok miatt a hazai szervezetek azt „tanulták meg”, hogy ne váljanak tanuló szervezetté. Azt viszont sajnos nem vonhatjuk kétségbe, lenne igény a szervezetek ilyen irányú átalakulására. A kép tehát egyelőre nem kedvező, bár túlzás lenne azt állítani, nincs okunk bizakodni, hogy az előbb már említett tanulási folyamat egyszer megtanítja a magyar vállalatokat és egyéb szervezeteket is arra, hogyan rendezkedjenek be a folyamatos (és sikeres) alkalmazkodásra, szervezeti tanulásra.

A programsorozat harmadik része (2005. február 16.) Barizsné Hadházi Edit egyetemi tanársegéd *Gondolatok a magyar vállalatok oktatáspolitikájáról* című eladásával indult. A beszámoló két empirikus megalapozású dolgozathoz kapcsolódott (*44 hazai vállalat oktatáspolitikája*, illetve *A vállalati képzéspolitikai kutatásának néhány nemzetközi tanúsága*). Ezek alapkérdéseit járták körül a résztvevők: mennyit fordítanak a vállalatok alkalmazottaik oktatására, képzésére, milyen típusú képzéseket preferálnak, mennyiben függnek ezek a vállalat méretétől, tulajdonosi szerkezetétől és egyéb jellemzőitől. Az elő-

adó beszélt a hazai és a nemzetközi tapasztalatokról is. Megerősítést nyertek többek közt azok a szakirodalomban általánosan elfogadott megállapítások, miszerint csak a nagyobb árbevétellel és létszámmal rendelkező vállalatok folytatnak igazán tudatos és célirányos oktatáspolitikát, míg a kisebbek többnyire a jogszabályi kötelezettségek teljesítésére szorítkoznak.

A következő (2005. május 04.) vitaindító jelen ismertető szerzője volt, aki előadásában (*Az oktatás mint jelzés: szűrés vagy diszkrimináció?*) az oktatási beruházás szűrő funkciójának diszkrimináló hatásával foglalkozott. Az egyik írásos anyag címe megegyezik az előadásával, a másik: *Az oktatás szűrő modelljeinek tesztelési problémáiról*. A felvetett kérdés jelentősége inkább elméleti: ha az oktatás elkülöníti egymástól termelékenységük szerint az embereket, vezet-e ez szükségszerűen diszkriminációhoz, azaz ennek hatására azonos munkateljesítmény mellett differenciálódnak-e a bérek. Az eltérő iskolázottság diszkrimináló szerepével talán mindenki találkozott már, így nem is annyira a jelenléte a kérdés, inkább működési mechanizmusa, különös tekintettel arra, csökkenthető-e gazdaságosan ez a hatás.

A 2005/2006-os tanév ismét tanszékvezetői vitaindítással kezdődött (2005. szeptember 20.). Dr. Polónyi István ekkor a felsőoktatás és gazdaság kapcsolatának megvitatására próbálta rávenni előadásával a résztvevőket, két tanulmányra alapozva: *A felsőoktatás és a gazdasági szféra kapcsolata – egy empirikus vizsgálat*, illetve *A hazai felsőoktatás vertikális és horizontális képzési szerkezetének elemzése nemzetközi összehasonlításban a gazdasági fejlettség összefüggésében*. Az elhangzottak – különös tekintettel egy akkortájt kiértékelt kérdőíves vizsgálat eredményeire – valóban vetettek is fel jó pár kérdést. Egyértelmű utalást tartalmaztak az említett eredmények például arra, hogy a vállalatok és a közszféra sem tartja a felsőoktatás feladatának a kutatás-fejlesztést, a felnőttképzést vagy az idegennyelv-oktatást. Ugyanakkor az elméleti tudást, ennek gyakorlati alkalmazását, a szaktudást és az analitikus gondolkodást az ilyen végzettségű munkavállalókkal szemben fontos elvárásként fogalmazták meg. Érdekes megállapításokra vezetett a gazdasági szféra ténylegesen felmért igényeinek összevetése az egyetemen belüli, vagy a közbeszédben megjelenő véleményekkel. Természetesen – mint az előadó személyéből szinte egyenesen következett – a felsőfokú túlképzés kérdése sem került el a részletes megvitatást.

Dr. Kontor Enikő egyetemi adjunktus tartotta a sorban hatodik (2005. november 09.) vitaindító referátumot: *A kisvállalkozások marketingjének néhány aspektusa* (a megegyező című tanulmány letölthető a fentebb jelzett honlapról). Az előadás egy korábban a borsodi régióban elvégzett empirikus felmérés tanulságaira is támaszkodott. Több fontos kérdés közül kiemelkedett az az ellentmondás, mely szerint a kisvállalkozásoknál rendkívül fontos lenne a tudatos és szakszerű marketingtevékenység, ugyanakkor ez az a csoport, ahol ilyen csak elvétve fordul elő. Hangzott el olyan érvelés is, ami szerint a korlátos erőforrások (kiemelendő a szakértelmi korlát) miatt e téren nem várható változás, de amellet is többen kiálltak, hogy a megfelelő marketingoktatás jelentős segítség lehetne e vállalkozások számára. A referátum felvázolt egy olyan egyszerűsített marketing tervezési modellt, amely alkalmazható lehet a korlátozott szakértelemmel, idővel és erőforrásokkal rendelkező kisvállalkozók számára is.

Hetedik alkalommal (2005. november 30.) a megszokott társalgóbeli helyet az egyik előadóteremre cseréltük, ugyanis – a később szerencsére beigazolódott várakozások szerint – a legnépesebb hallgatói jelenléte vonzotta ez az alkalom. Nem annyira az egyetemisták tudományos érdeklődésében bekövetkező változásnak volt ez betudható, mint in-

kább a „szürkeállományba-vágó” témának, illetve annak, hogy a vitaindító előadást tartó kutatócsoport számos tagja a hallgatók közül került ki ez alkalommal. Dr. Ujhelyi Mária egyetemi docens rövid bevezetőjét követően Kiss Marietta és Szilágyi Enikő PhD-hallgatók, Kotsis Ágnes, Lőrinczi Krisztián (akik a tanszék demonstrátorai voltak), Szabó Szilvia és Vadász Péter alapképzéses egyetemi hallgatók, valamint jelen ismertető szerzője közösen prezentálták egy, a kar egyetemistái közt végzett képességfelmérés eredményeit *A Debreceni Egyetem közgazdász hallgatói körében végzett képességfelmérés eredményei és tanulságai, avagy IQ, EQ, személyiségjegyek, motiváció* címmel. A honlapon elhelyezett tanulmány ebben az esetben nem fedte az előadás tartalmát, pusztán a tágabb témakörbe nyújtott betekintést, és a vizsgálat előzményeit mutatta be (Bevezető „*A Debreceni Egyetem közgazdász hallgatói körében végzett képességfelmérés eredményei és tanulságai, avagy IQ, EQ, személyiségjegyek, motiváció*” című előadáshoz). A felmérés olyan jellemzők között keresett kapcsolatot, mint a személyiségjegyek, a motivációs jellemzők, az IQ-hányados, az érzelmi intelligencia vagy épp a tanulmányi átlag. A megállapítások nem tértek el az előzetes várakozásoktól (pl. ismét megerősítették az adatok, hogy a női hallgatók tanulmányi eredménye magasabb a férfiakénál, és egyik nem intelligenciahányadosa sem jelentősen magasabb a másikénál), mégis érdekes volt látni, mit mutatnak az adatok saját karunkon.

A felsőoktatás új minőségbiztosítása címmel Dr. Polónyi István egy igen aktuális és egyben elég kényes témát vezetett be a *Tanszéki esték* nyolcadik rendezvényén (2006. március 01.), mely egyúttal visszatért eredeti helyszínére. A vitára való felkészülést segítő írásos anyagok: *A munkaerő-piacra orientált felsőoktatási minőség-biztosítás szereplői, szervezeti elemei, indikátorai; A felsőoktatás minősége és a gazdasági szféra elvárásai - egy empirikus vizsgálat*. Az egyetemi dolgozók és hallgatók számára egyaránt érdekes összefoglalását hallhatták a megjelentek a felsőoktatási minőségbiztosítás történelmi fejlődésének, majd a jelenlegi aktuális kérdéseknek. Az előbbi a céhes kezdetektől az állami szerepvállalás erősödésén és a végtermék-minősítés megjelenésén keresztül a jelenleg is érvényben lévő akkreditációs rendszerig, illetve a nálunk épp kibontakozóban lévő, külső szereplők által készített egyetemi rangsorokig minden fontos állomást érintett. Az aktuális kérdések főleg ez utóbbi két, egymással sok szempontból ellentétes mechanizmus körül rajzolódtak ki a bevezető előadás és az azt követő vita során. Tanulásként levonható volt az állami szerepvállalás várható erősödése, illetve ennek ellenpólusaként a „vállalati egyetemek” elszaporodása (és utóbbiak erős végtermékminőség-orientációja). A vitaindító előadást követően a téma nemzetközi háttéréről rövid összefoglalót adott elő Siklós Balázs tudományos segédmunkatárs. Általános tapasztalatként kiemelte, hogy a végtermék minőségére igen elvértve fordítottak csak figyelmet a vizsgált országokban, rendszeresek a problémák az adatszolgáltatás minőségét illetően, illetve hogy ahol sztenderdek felállításával próbálkoztak, szinte mindig megfigyelhető volt ezek innovációt visszafogó hatása és nem teljesítés esetén a szankcionálás hiánya.

A kilencedik *Tanszéki este* (2006. április 26.) ismét meglehetősen hosszú című előadással kezdődött: *Személyiségjegyek szerepe a munkaerőpiacra való felkészítésben, avagy a tanulmányi eredmény és a személyiségjellemzők közti összefüggés vizsgálata a Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Karán*. A két alkalommal korábbihoz képest meglehetősen megfogyatkozott kutatócsoport (Kiss Marietta, Kotsis Ágnes, Kun András István) a korábban ugyanezen a fórumon bemutatott felmérés a legutóbbi prezentáció óta történt elemzésének eredményeiről számolt be a beszélgetés résztvevőinek (az előadáson elhangzottak legnagyobbbrészt megtalálhatóak a honlapon *Vizsgálatok az egyéni személyiségjel-*

lemzők és a tanulmányi eredményesség között a Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Karának nappali tagozatos hallgatói közt címmel. Az itt kapott kritikák is beépültek a kutatás később megjelent írásos változatába (mely a *Competitio* 2006. júniusi számában jelent meg), így ezen alkalom (és a felmérés nyers eredményeit bemutató korábbi) nagyban segítette a kutatómunkánkat

Tizedikként ismét Dr. Polónyi István tartott vitaindító előadást *Az egyetemvezetés változásai a magyar felsőoktatásban és az oktatás kereslet oldali vizsgálatai* címmel (2006. szeptember 27.). Az eddigiektől eltérően – új periódust nyitva ezzel a rendezvénysorozat történetében – a hangsúly a tanszéki csoportmunkában megvalósuló, 2005-ben kiírt Baross Gábor pályázat keretében finanszírozott *Tudástranszfer előmozdítása az Észak-Alföldi Régió versenyképességének fokozásáért innováció-orientált oktatási tudásház létrehozásával* című projekt¹ aktuális munkálataira helyeződött (az érintett három témából kettő a pályázattal foglalkozott). A pályázattól független rész az egyetemvezetés magyarországi alakulását vázolta fel egészen a jelen helyzetig, természetesen több esetben a Debreceni Egyetemre fókuszálva. A következő téma a fenti projekt keretében elkészült első tanulmánnyal foglalkozott (*A felsőoktatással szemben támasztott igények kereslet oldali elemzése*), végül a soron következő empirikus vizsgálatokhoz használandó kérdőívek megvitatására került sor. Az eddigi második legnépesebb hallgatóközönség – melyben más tanszékek munkatársai, PhD- és alapképzéses hallgatók is képviseltették magukat – aktívan bekapcsolódott a vitába.

A *Tanszéki esték* c. rendezvénysorozat a bevezetőben említett funkcióit ez idáig el látta: lehetőséget biztosított a tanszéken kutatóknak munkáikat első ízben nyilvánosság előtt bemutatni, ezáltal elérte azt is, hogy a tanszék munkatársai mellett a kar érdeklődő dolgozói, hallgatói is képet kaphattak az itt folyó, meglehetősen heterogén kutatásokról (sőt volt példa karon kívüli érdeklődőkre is). Reméljük, mindez hozzájárult a belső és külső együttműködések elősegítéséhez is. Külön bizakodásra adhat okot, hogy vagy „előadóként”, vagy résztvevőként olykor a diákságot is sikerült „megmozgatni”, ami azt a reményt vetíti előre, hogy a csíráiban meglévő hallgatói kutatótevékenységet a jövőben talán hasonló kezdeményezésekkel is erősítheti a kar. A fentiek persze egyfajta minőségbiztosítási eszközként is szolgálnak, hiszen a tanszék munkatársai számára az előadói szerep nemcsak lehetőség, hanem egyben elvárás is.

¹ A Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal (NKTH) támogatásával készül, a támogatás forrása pedig a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap.

